

Henk Schiffmacher
ziet zichzelf niet als
ondernemer

TEKST: KIM LOOHUIS BEELD: WERELDPHOTO

‘De wereld is mijn museum’

De Amsterdamse Henk Schiffmacher (57) is vooral tatoeëerder, maar ook schrijver, graffitiartiest én ondernemer, maar dit laatste ontkent hij liever. Een lesje ‘ondernemen, zonder echt te ondernemen’ volgens Henk Schiffmacher.

“Ik heb een teringhekel aan ondernemersvakbladen.” De toon van het interview is gezet – en dan ben je nog maar amper over de drempel van de tattooshop van Schiffmacher. Maar goed, stoel bijgeschoven, de vragen. Schiffmacher gaat ondertussen door met zijn werk: hij tatoeëert een blauwgroene bloem op de onderrug van een jongedame.

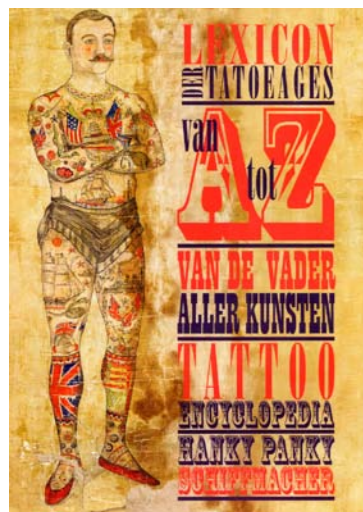
“Ondernemers zijn een zootje achterlijk tuig, en de Kamer van Koophandel is alleen maar lastig”, vervolgt Schiffmacher zijn tirade in zijn shop aan de Amsterdamse Ceintuurbaan. Vragen over het ondernemerschap worden briesend terzijde geschoven. Schiffmacher is geen ondernemer. Hij is kunst-

naar, en iedereen die daar anders over denkt, wordt niet zo vriendelijk naar het gat van de deur verwezen.

Wanneer het gesprek over zijn werk gaat, lijkt de imposante man met gouden voortanden wat te ontgooien. “Wat ik doe is kunst, geen ondernemerschap. Het heeft met liefde en passie te maken. Ondernemerschap is een noodgedwongen iets. Daardoor heb ik geld om van te leven, maar het liefst doe ik wat ik doe voor niets.”

Survival

“Als ik echt ondernemer zou zijn, had ik tien jaar geleden mijn naam wel gefranchised”,

Henk Schiffmacher

Henk Schiffmacher werd op 22 maart 1952 in Harderwijk geboren. Al op jonge leeftijd bleek hij over een uitzonderlijk tekentalent te beschikken. Hij studeerde aan de Reclame School REX in Amsterdam, waarna hij verschillende banen had, waaronder fotograaf voor de *Nieuwe Revu*. Hij reisde veel, raakte gefascineerd door tatoeages en verdiepte zich in de oorsprong en geschiedenis ervan. In de jaren tachtig, tijdens de *tattoo renaissance*, begon hij met het organiseren van conferenties over tattoos: de tatoeage raakte zijn obscure imago kwijt en bereikte een steeds breder publiek. Hij schreef een aantal boeken over het onderwerp. Zijn meest recente boek, het *Lexicon der Tatoeages van A tot Z*, verscheen in november vorig jaar.

Ook schilderde Schiffmacher veel, maar "de laatste tijd" niet meer. "Ik heb me een poosje intensief met de schilderkunst proberen te bemoeien, maar wat een tuig zeg, dat galeriespeupel. Ik heb het er niet op." De tatoeëerder rekent wereldsterren als de Red Hot Chili Peppers, Pearl Jam, Marilyn Manson en Robbie Williams tot zijn vaste clientèle. Ook Nederlandse sterren als Anouk en Kane lieten Schiffmacher zijn kunstwerken op hun lichamen zetten.

▶ zegt Schiffmacher, en hij trekt een vies gezicht. "Dan zouden er nu twintig Hanky Panky-shops in Nederland zijn en ook nog een paar in het buitenland. Veel tattooshops doen ook piercings, daar heb ik nooit wat van willen weten. Wat is er nou aan om iemand in je shop te hebben die gaten boort in een lichaam? Dat is toch geen kunst?"

Het is hem te doen om het vak. Ondernemerschap is 'survival' voor hem, zegt hij. Hij vindt dat hij wordt lastiggevallen door de Be-

lastingdienst, de Kamer van Koophandel en allerlei andere instanties; hij komt zo niet toe aan zijn werk.

Legende

Ruim tien jaar geleden verkocht Schiffmacher zijn tattooshop op de Ouvezijds Voorburgwal in Amsterdam. Volgens eigen zeggen wegens een geschil met de huisbaas. Liever heeft hij het hier niet lang over, hij raakt zelfs geïrriteerd. De jongedame onder zijn handen krimpt zelfs even ineen. Wan-

neer het gesprek op zijn huidige shop aan de Ceintuurbaan komt, keert de relatieve rust terug en gaat hij verder met zijn kunstwerk op het menselijke canvas.

Twee jaar geleden opende hij de shop. "Hier heerst een atelierachtige situatie. Ik heb niemand in dienst, iedereen werkt voor zichzelf. Veel jonge gasten uit het buitenland willen hier een tijdje komen werken om het vak te leren. In dit vak kun je een legende worden", zegt Schiffmacher met gevoel voor *understatement*. De gedrevenheid in jonge mensen spreekt hem aan. Hij wijst naar een Spanjaard in zijn zaak. "Jonge mensen hebben honger naar kennis, ik vind het leuk om ze op te leiden."

Museum

Er moet toch wel iets van ondernemerschap in Schiffmacher huizen: in het najaar heropent hij zijn tattoo-museum. In 1996 opende hij het eerste museum, dat hij vier jaar later moest sluiten omdat hij het niet voor elkaar kreeg dat museum ongesponsord te laten bestaan.

Op het Rokin ("we vormen een driehoek met Madame Tussauds en het Medieval Torture Museum") wordt zo'n duizend vierkante meter ingericht. Daarvoor is hij een samenwerking aangegaan met het Groningse bureau Partners aan het Werk, dat mensen begeleidt die langdurig buiten het arbeidsproces hebben gestaan. In eerste instantie kwam deze hulp alleen in de provincie Groningen beschikbaar, maar sinds enkele jaren zijn er ook projecten in Amstelveen en Amsterdam. "Mensen komen via Partners aan het Werk in het nieuwe tattoo-museum te werken. Dat is mooi, want de staat betaalt."

Schiffmacher is blij met de herrijzing van het museum. "Ik vind het een prettig idee dat mijn collectie daarheen gaat. Ik heb me wel eens afgevraagd wat er met mijn verzameling zou gebeuren als ik dood ben, dit is een goede oplossing."

Wodka

Schiffmacher is misschien toch ook iets commerciëler dan hij zelf graag beweert. Hij beschilderde voor Sparta een fiets, zijn 'Rock of Ages'-tekening staat op een fles wodka van Olifant, en hij ontwierp beddengoed voor Leen Bakker. "Dat soort dingen vind ik leuk om te doen, en ja, natuurlijk verdien ik daar wat mee. Er zit wel verschil in, zo heb ik op het station van Utrecht een perron beschilderd. Dat is goed betaald voor het aantal uren dat erin zit. Maar zojuist heb ik de laatste hand gelegd aan de graving van een saxofoon, die nu wordt geproduceerd, dat is veel meer werk. Het leuke vind ik dat ik ergens met mijn klauwen aan heb kunnen zitten."

Schiffmacher ziet zichzelf als de succesvolste graffiti-artiest van Nederland. "Een ander doet gebouwen, ik doe je kinderen." Volgens hem kun je op een door hem beschilderde fiets naar de kroeg rijden waar je je vol laat lopen met zijn wodka. "Thuis laat je je dronken tussen de door mij ontworpen Leen Bakker-lakens glijden en met een beetje mazzel heeft je vrouw een tattoo van mij op haar bil of hangt er een schilderij van me aan de muur."

De laagdrempeligheid spreekt de tatoeëerder aan. "Zo'n opdracht voor Leen Bakker vind ik prachtig. Zo kom ik bij iedereen thuis. De wereld is mijn museum." Op zijn grafsteen wil hij dan ook de tekst *He left his mark*. "Want dat is zo."

Detective

Over drie jaar wordt Nederlands bekendste tatoeëerder zestig jaar. Dan wordt het tijd te kijken of hij zijn werkzaamheden op een wat lager pitje kan gaan zetten. Hij wil zich graag toeleggen op schrijven. "En daar kun je weinig andere dingen bij doen", vindt hij. Lachend vertelt hij dat hij al jaren een roman op de plank heeft liggen, maar dat hij ook graag een detective zou willen schrijven. "Uiteraard allemaal gerelateerd aan het vak."

Geconcentreerd zet hij de laatste pennenstreken op de rug van de dame voor hem op tafel; om te laten weten dat hij klaar is, geeft hij haar een pets op de billen. Hij laat zijn kromme pink zien. "Kijk, beroepsdeformatie, een tattoo-pink in plaats van een tennisarm",

waarna hij in bulderend gelach uitbarst. Voorzichtige vraag tot slot, nu hij toch weer vrolijk is: nog tips voor *ondernemers*? "Doe de dingen met je hart en niet met je hersenen. Als je het met je hart doet, volgen de hersenen vanzelf wel." ■

